

КВАРТАЛЕН е-БИЛТЕН

ВОВЕД

ИНТЕРВЈУ НА ПРЕТСЕДАТЕЛКАТА НА МБА,
МАЈА СТЕВКОВА ШТЕРИЕВА, ЗА МИА

Банките се стабилни и резистентни на шокови, пандемијата го зголеми штедењето

Зад нас е уште една пандемска година исполнета со неизвесности. Како би ги коментирале состојбите во банкарскиот сектор, профитабилноста на банките, законските измени во минатата година кои имаат влијание врз работењето на банките.

СТЕВКОВА ШТЕРИЕВА: Годинава што изминува навистина по многу нешта може да се карактеризира како посебна, особено што бевме сведоци на неколку настани кои досега не биле дел од нашата банкарска реалност. Имено, почетокот на годината беше одбележан со Одлука за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда на акционерите на банките, донесена од страна на Советот на НБРСМ со превентивна функција за натамошно зголемување на отпорноста на банкарскиот систем и одржување на стабилноста, во услови на неизвесност и продолжени ефекти од кризата од пандемијата наковид-19. Спроведените стрес-тестирања, а од денешна перспектива и објективната состојба на банките, покажаа дека тие се стабилни, резистентни на шокови, со профитабилност која може да послужи како дополнителна брана во случај на непредвидени настани кои би можеле да имаат негативни ефекти врз нивната стабилност. На почетокот на август оваа одлука беше укината и банките можеа да исплатуваат дивиденда. Во таа смисла, дополнителна потврда за нивната стабилност се и податоците со крајот на септември 2021 кои покажуваат дека адекватноста на капиталот на ниво на банкарски систем изнесува 17,3%, што е стапка на адекватност повисока од онаа пред почетокот на пандемијата и претставува солидна основа за одбрана од шокови, особено при моменталните инфлациски движења.

Ако се има предвид дека еден од многу важните извори на сопствени средства се генерира од остварениот профит на банките, особен е важно банките да бидат профитабилни бидејќи дел од тој профит кој со распределба се враќа во резервите претставува гарант

Д-р Маја Стевкова Штериева,
претседател на МБА

на стабилноста на банките. Тука мислам на резервите како дел од позицијата капитал и резерви.

Како настан кој е од особено значење за банките и кој, од наша перспектива, ја одбележа 2021 треба да се спомене и Одлуката на Уставниот суд поврзана со статусот на Фондот за осигурување на депозити, односно губењето на приоритетот на наплата при стечај на банка на оваа извонредно важна системска институција. Оваа значајна одлука донесена во 2021 година е индиректно поврзана со работењето и профитабилноста на домашните банки, поради што има многу посуштински и подлабоки импликации отколку што се знае и коментира во јавноста.

Може ли попрецизно да објасните каков беше ставот на банките во врска со споменатата одлука, реакциите и очекувањата? Што е тоа што е непознато или малку познато за јавноста?

СТЕВКОВА ШТЕРИЕВА: Фондот за осигурување на депозити формално има статус на специјализирана државна финансиска институција. Според Законот за ФОД, оваа институција е основана од Република Северна

Македонска банкарска
асоцијација
е асоцијативна членка на
Европската банкарска
федерација

Содржина:

- ВОВЕД

- Д-р Маја Стевкова Штериева,
претседател на МБА

- ЗБОР ИМА

- М-р Емилија Нацевска,
вицегувернер на НБРСМ

- ВО ФОКУС

- Бојан Богески
Комисија за заштита на лични
податоци / новата законска
регулатива
- Емил Јакимов
Комисија за ликвидност /
реформи на референтни
каматни стапки

КВАРТАЛЕН е-БИЛТЕН

ВОВЕД

Македонија, но изворите на финансирање на Фондот не доаѓаат од државните средства.

Зошто го нагласувам ова? Значајно е да се истакне дека иако Фондот согласно закон е државен, средствата со кои се прават обесштетувањето и покривањето на трошоците од работењето на Фондот се собираат од банките, што директно влијае врз работењето на банките. Со други зборови, токму банките се тие што го финансираат Фондот за осигурување на депозити. Ова е нешто што не е многу познато во јавноста. Дополнително, во функција на финансирање на Фондот, доколку Фондот има недостиг на средства, согласно член 8, став 1 од Законот за ФОД, се предвидува банките да извршат и дополнителни уплати.

Македонската банкарска асоцијација. Сепак, тоа не значи дека не постои силен аргумент кој го оправдува постоењето на таква одредба во Законот за банки и тоа не било случајно така нормативно предвидено. Иако при стечај на банка ФОД е најчесто најголемиот доверител, банките без коментар ја прифатија оваа промена со која Фондот веќе нема приоритет во наплатата на стечајната маса и рамноправно ја дели судбината со преостанатите доверители. Но, мора да се нагласи дека секоја понатамошна системска промена на статусот на ФОД во поглед на неговите права може да биде целосно неприфатлива и штетна.

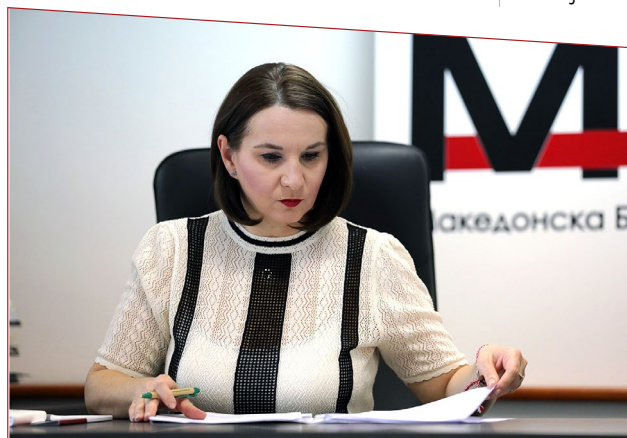
Ова го истакнуваме поради предлогот на одреден број доверители во случајот на стечајната постапка над Еуростандард банка,

кои на погрешен начин ја толкуваа одлуката на Уставниот суд и бараа разрешување на Фондот за осигурување на депозити од членството во Одборот на доверители и губење на статусот на доверител во стечајната постапка. Доколку внимателно се прочита образложението на одлуката на Уставниот суд, може да се извлече заклучок дека единствено е укината приоритетната улога на ФОД во намирувањето на утврденото побарување, за да не се доведе овој доверител во повластена положба во однос

на преостанатите доверители. Статусот на доверител на ФОД е неоспорен за правниот систем на нашата држава, и ова го потврдија и судовите со свои одлуки. Сметам дека секоја одлука спротивна на веќе донесените одлуки на судовите би била незаконита и би можела да му нанесе ненадоместлива штета директно на ФОД, а со тоа и индиректно на банките што го финансираат овој Фонд.

Како ќе ги оцените ефектите од пандемијата врз состојбата на кредитното портфолио на банките, односно ефектите од мораториумот на отплата на кредитите? Како би го коментирале трендот во кредитирањето? Како да се продолжи понатаму имајќи предвид дека пандемијата сè уште е присутна?

СТЕВКОВА ШТЕРИЕВА: Во 2021 година, во март, односно септември завршија мораториумите

Оттука, треба да се има предвид дека некои банки имаат годишен расход од 3 до 3,5 милиони евра за средствата кои ги уплатуваат во Фондот. Вкупниот износ што банките го имаат уплатено во ФОД во 2020 година изнесува 11,7 милиони евра, односно за 2021 година ќе изнесува околу 12,3 милиони евра. Поради тоа, секој настан поврзан со средствата на Фондот е поврзан и со банките што го полнат тој Фонд.

Мора да се истакне дека иако банките се најзасегнати од секоја одлука поврзана со ФОД, Одлуката на Уставниот суд со која се укина одредбата од член 163 став 3 од Законот за банки, односно се укинува правото на приоритет на ФОД во наплата на побарувањата во стечајна постапка над банка, беше прифатена без посебни коментари во јавноста, како од банките поединечно, така и од

Македонска банкарска асоцијација
е асоцијативна членка на
Европската банкарска федерација

Содржина:

- **СОРАБОТКА СО**
 - Д-р Нина Ангеловска
претседател на Асоцијација
за Е-трговија
- **РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ**
- **ЕДУКАТИВНО КАТЧЕ**
- **КОРИСНИ ЛИНКОВИ**

ВОВЕД

што беа дадени за отплата на кредитите на населението и компаниите. Мерките што беа преземени од страна на Народната банка преку измената на Одлуката за кредитен ризик и соодветната реакција на банките се покажаа како успешни во справувањето со потенцијалните проблеми што ги донесе пандемијата во работењето на компаниите и во нивната можност за сервисирање на обврските. Истото се однесува и на населението. Иако пандемијата ги погоди сите инволвираните страни, сепак, врз основа на расположливите информации, може да се каже дека не дојде до драматично влошување на кредитното портфолио кај банките и банките покажаа дека имаат финансиски капацитет да ги надминат проблемите. Тоа може да се поткрепи со фактот што учеството на нефункционалните кредити во сопствените средства на ниво на банкарски систем изнесува 14,7%, а во март 2020 година, пред почетокот на пандемијата, изнесувало 14%. Покриеноста на нефункционалните кредитни изложености изнесува 65,3%, додека пред почетокот на пандемијата изнесувала 68,7% и бележи минимално намалување.

Продолжува растот на кредитирањето и заклучно со октомври 2021 година регистриране раст од 6,7% на годишно ниво, односно раст од 5,6% во однос на крајот на минатата година. Кај секторот домаќинства, односно кај населението е забележан раст од 7,3% на годишна основа, односно 6,7% споредено со крајот на годината, при што овој расте кај компаниите е 5,6 и 4,4%, соодветно.

Што се случува со депозитите, како реагираат депонентите на ниските каматни стапки, дали има одлевање на депозити поради ниските каматни стапки? Какви се реакциите со оглед на зголемената стапка на инфлацијата?

СТЕВКОВА ШТЕРИЕВА: Вкупниот раст на депозити на ниво на банкарски систем бележи тренд на понатамошно зголемување. Заклучно со октомври 2021 година, забележан е раст од 8,1% на годишно ниво, односно раст од 3,8% во однос на крајот на минатата година. Кај секторот домаќинства, односно кај населението е забележан раст од 7,2% на годишна основа, односно 4,4% споредено со крајот на годината.

зголемувањето на штедењето како глобален феномен. Во таа смисла, се проценува дека во развиените земји вишокот заштеди во 2020 година изнесувал близу 7% од БДП, покажувајќи дека се штедело повеќе за време на пандемијата.

Влијанието на ниските каматни стапки и инфлаторните очекувања кај населението неизбежно влијаат врз состојбите со депозитите и главно имаат две видливи манифестации.

Првата се однесува на поголемата склоност на населението за инвестирање во недвижен имот. Во услови на ниски каматни стапки, релативно стабилен расположив доход, релативно мал број алтернативни инструменти за финансиско вложување, како и ниско ниво на финансиска едукација на населението, нужно растат инвестициите во недвижности како позната и релативно сигурна актива. Неретко се случува граѓани да купуваат и по неколку станови како алтернативна инвестиција без притоа да имаат јасна претстава за идните очекувања за нејзино оплодување.

Без оглед на проблемите со кои се соочуваат компаниите и населението, банките се тука да ги поддржат, да одобруваат кредити, да помогнат во економскиот развој на земјата. Кредитирањето бележеше раст за време на пандемијата и тоа продолжува со раст и сега кога има релативно полабави рестрикции.

Притоа мора да се има предвид дека во текот на минатата година штедењето наспроти потрошувачката имаше понагласен пораст, што главно беше резултат на рестриктивните мерки и ограничувањето на движењето кога дел од населението се соочи со принудно намалување на потрошувачката. Може слободно да се каже дека пандемијата го нагласи

Втората манифестација се однесува на перципирањето на економските појави инфлација и девалвација, односно забуните што се прават при нивното толкување. Граѓаните многу често ги изедначуваат овие две категории и мислат дека ако има инфлација, истовремено тоа значи и девалвација на денарот во однос на еврото, па поради тоа, денарските депозити ги претвораат во евра. Ова е апсолутно неточно и иако постојат одредени релации, инфлацијата не значи автоматска девалвација, односно промена на курсот на денарот во однос на еврото. Како што може да се види, веќе извесно време има инфлација, а курсот на денарот не е променет. Дури и флукуациите што се појавуваат не се поврзани со инфлацијата, туку се индуцирани од зголемена побарувачка за девизи која има различни причинители, меѓу другото, и шпекулациите од страна на одредени субјекти.

Кога веќе ги споменавте шпекулациите, како ќе ги коментирате најновите настани поврзани со објавите за промена на курсот на денарот?

СТЕВКОВА ШТЕРИЕВА: Последните објави околу зголемување на курсот на денарот се повторно поврзани со несоодветно читање

ВОВЕД

на официјалните информации и создавање непотребна паника меѓу населението. Како што многупати досега сме упатувале апели преку различни објави од страна на Македонската банкарска асоцијација, и сега би сакала да апелирам да се читаат и коментираат релевантни и проверени извори на информации.

Како што стои во соопштението на НБРМ, девизниот курс на денарот е стабилен и нема промени во неговото ниво. Со објаснувањето што го даде Народната банка - дека во објавите се прави забуна помеѓу курсната листа за вршење платен промет со странство за потребите на државните органи и средниот курс кој, всушност, е релевантен податок за вредноста на валутата, уште еднаш се потврдува нужноста за внимателна проверка на изворот на информациите. Како што беше истакнато од страна на Народната банка, средниот курс на еврото според курсната листа на Народната банка изнесува 61,69 денари и тој е непроменет во однос на лани.

Како се справуваат банките со зелената агенда, или како што тоа го нарекуваат во случајот на банките „зелените финансии“? Колку и како се вклучија банките во овие активности?

СТЕВКОВА ШТЕРИЕВА: Својата посветеност на климатските промени банките ја искажуваат преку многубројни активности, почнувајќи од пошумувањето во рамките на општествено одговорните активности, па сè до финансирање на милионски проекти за производство на зелена енергија, како што е примерот на ветропаркот во Богословец. Посветеноста на банките на борбата за решавање на климатските промени и нивниот придонес е значајна активност бидејќи има цел да создаде подобар свет за сегашните и идните генерации и да се сочува одржливоста на нашата планета. Секојдневно сè повеќе проекти се во оваа функција и сè повеќе се работи на проекти поврзани со зачувувањето на животната средина. Тоа се однесува еднакво и на кредитирањето на компаниите и на кредитирањето на населението.

Според анкета на Народната банка, околу 70% од банките одобруваат кредити за проекти што имаат позитивно влијание врз животната средина, а околу 43% од банките имаат воспоставено и формален систем на идентификување зелени проекти. Иако учеството на зелените кредити засега изнесува околу 150 милиони евра, посветеноста на банките на овој предизвик станува сè поголема.

Програмата за финансирање на зелената економија на Западен Балкан (Western Balkans Green Economy Financing Facility – GEFF) ги поддржува домаќинствата за инвестиции во подобрувања на енергетската ефикасност и таа се спроведува преку неколку локални партнерски банки.

Со помош на програмата на GEFF, која се реализира во соработка со Европската банка за обнова и развој (ЕБОР), Европската Унија (ЕУ), Австрија и локалните партнерски банки, се настојува да се поттикне и постигне зголемено користење на обновлив ата енергија и подобрување на енергетската ефикасност заради креирање позелена и поодржлива иднина. Со оваа Програма за финансирање на зелена економија, која е кофинансирана од ЕУ, овозможена е помош на повеќе од 2.500 домаќинства преку инвестиции во заштеда на енергија.

Преку нашите членки во изминативе четири години се направени над ЕУР 18 милиони инвестиции, со што се потврди големиот интерес за инвестирање во технологии за енергетска ефикасност.

Со дополнителните средства што се одобруваат од страна на финансиските партнери во Програмата GEFF се очекува вкупните фондови за нашата земја да достигнат 30 милиони евра за инвестиции во зголемување на енергетската ефикасност, како што се енергетски ефикасни фасади, замена на прозорци, топлински пумпи, соларни панели итн.

На овој начин, преку овие инвестиции ќе се придонесе за подобрување на енергетската ефикасност на станбените објекти, намалување на емисијата на штетни гасови и севкупно подобрување на квалитетот на живот на сопствениците на станбените објекти.

Дополнителна придобивка и додадена вредност на Програмата за финансирање на зелената економија на Западен Балкан – GEFF е грант компонентата, која ја прави оваа програма поатрактивна за крајните корисници. По спроведување на инвестицијата, крајните корисници се квалификуваат за грант до 20% од износот на кредитот, кој е финансиран од страна на Европската Унија (ЕУ). ■

ЗБОР ИМА

М-Р ЕМИЛИЈА НАЦЕВСКА,
 ВИЦЕГУВЕРНЕР, НБРСМ

Модернизација на платежниот пејзаж во земјата согласно со глобалните трендови на дигитализација на плаќањата

Дигитализацијата на начинот на иницирање на плаќањата, како тренд којшто трае со години, но зема поголем замав во периодот на пандемијата, поттикнува создавање нови апликативни решенија за побрзо и поудобно извршување на плаќањата од страна на корисниците на платежни услуги. На глобално ниво се случува **радикална промена во начинот на кој се користи технологијата при давање финансиски услуги**, што придонесува за појава на иновативни финансиски продукти понудени од банките, како традиционални играчи и од новите играчи од финтек-секторот. Новиот глобален платежен пејзаж наложи промени во регулативата во многу земји преку кои се создава нова правна рамка за постојните и за новите играчи на пазарот, со особено внимание на нивните договорни односи со корисниците на услугите, а особено со потрошувачите.

Во ваков контекст, а имајќи ги предвид **заложбите на Народната банка за обезбедување стабилен развој на пазарот на платежни услуги** и платни системи во изминатиот период, ги согледаваме присутните трендови и предизвици, прифативме проактивна улога и пристапиме кон заокружување на поглавјето на дваесетгодишното успешно функционирање на платниот систем во нашата земја. Тоа го правиме преку испишување нова регулаторна рамка којашто би создала основа за еден нов и модерен платежен пејзаж релевантен за нашето опкружување и пошироко.

Заложбите беа заеднички, експертите од Министерството за финансии, Народната банка и финансиската фела во земјата со поддршката на експертите од Европската Унија ги испишаа одредбите во **Нацрт-законот за платежни услуги и платни системи** транспонирајќи одредби од релевантни директиви и регулативи на Европската Унија.

М-р Емилија Нацевска, вицегувернер
 на Народна Банка на Република
 Северна Македонија

Отворање на пазарот на платежни услуги за нови даватели

Една од најважните придобивки за сите нас пред сè е отворањето на пазарот за нови даватели на платежни услуги, но секако при јасно и прецизно регулаторно утврдени услови. Нашата улога како регулатор на овој пазар е да ја поттикнеме конкуренцијата, заради збогатување на услугите и нивно засновање најмногу на дигитални решенија, да помогнеме во процесот на започнување со користење нови платежни услуги и особено значајно, да помогнеме во процесот на финансиско вклучување на граѓаните. Со донесувањето на новата законска рамка, влезот за новите „играчи“ на пазарот ќе биде прецизно испишан, додека збогатувањето на услугите во платежната сфера при регулатива дефинирана на овој начин би дошло од платежните институции, институциите за издавање електронски пари, давателите на услуги за иницирање на плаќањата и давателите на услуги за информации за сметки. Тоа е одговорноста којашто произлегува за сите нас со транспонирање на одредбите од Директивата за платежни услуги 2 на Европската Унија.

Поголема заштита на потрошувачите преку детално уредување на правата и обврските во рамковните договори, најрепрезентативните услуги поврзани со платежната сметка, платежната сметка со основни функции и неактивните сметки

Особено **важни сегменти** од регулаторната рамка на коишто упатуваат одредбите од Нацрт-законот се заштитата на потрошувачите, транспарентноста и неприкосновеното право на финансиска вклученост на секој потрошувач.

Нацрт-законот сосема јасно ги уредува обврските на давателите на платежни услуги во сегментот на заштитата на нивните права коишто произлегуваат од користењето на услугите. За првпат во историјата на платежните услуги во нашата земја, со Нацрт-законот се воведува обврската за уредување на правата и обврските во рамковен договор којшто се склучува помеѓу потрошувачот и давателот на платежни услуги, со задолжителен сет информации коишто треба да ги содржи тој договор, како и можностите и условите под кои може да биде изменет или раскинат.

ЗБОР ИМА

Транспарентност се постигнува со неколку аспекти опфатени со Нацрт-законот, при што е особено важно да се спомене и обврската на Народната банка којашто произлегува од Нацрт-законот за утврдување листа од најмалку **10 најрепрезентативни услуги поврзани со платежната сметка** и за редовно објавување на надоместоците за овие услуги по поединечен давател на платежни услуги, на нејзината интернет-страница во компаративен контекст.

Во тој контекст, од овие законски одредби произлегуваат обврските на давателите на платежните услуги за доставување податоци до Народната банка за висината на надоместоците за најрепрезентативните услуги поврзани со платежната сметка и покрај обврската за склучување рамковен договор, обврска и за издавање информативен документ за надоместоците и доставување извештај за наплатените надоместоци.

Давателот на платежни услуги е должен да му го даде **информативниот документ за надоместоците** на потрошувачот доволно време пред тој да склучи рамковен договор или да прифати понуда, додека преку доставување на **извештајот за надоместоци**, давателот на платежни услуги е должен да го информира потрошувачот за наплатените надоместоци поврзани со платежната сметка којашто тој ја користи, вклучувајќи ги и информациите за платените и заработените камати за паричните средства на платежната сметка. Нацрт-законот на недвосмислен начин ги прецизира не само содржината на овие документи, туку и формата, роковите и начинот на кој давателот на платежни услуги е должен да ги достави до потрошувачот.

Финансиската вклученост на секој потрошувач во платежната сфера е безмалку еден од најважните аспекти на одредбите од Нацрт-законот. Одредбите ја предвидуваат можноста за потрошувачите за користење на платежните услуги така, што давателите на платежни услуги ќе им отворат **платежна сметка со основни функции** преку која тие ќе може да извршуваат платежни трансакции за намиравање на нивните вообичаени обврски или трансфер на парични средства на друго лице, без користење дозволено пречекорување. За извршувањето на овие трансакции, согласно со одредбите на Нацрт-законот, се предвидува да се вклучат минимално пет трансакции без надомест доколку се кај истиот давател на платежни

услуги, при што граѓаните ќе плаќаат разумна висина на надоместоци којашто не смее да биде повисока од 0,1% од подвижниот просек на просечната месечна исплатена нето-плата во земјата за претходните 12 месеци (28 денари месечен надоместок, според последните расположливи податоци за просечна месечна нето-плата во претходните 12 месеци), во која е вклучен и надоместокот за одржување на платежната сметка, додека граѓаните кои се корисници на одредени законски права утврдени со одредбите од Нацрт-законот ќе може да ги добиваат овие услуги без надоместок.

Одредбите на Нацрт-законот се исто така добра основа за заштита на потрошувачите од високи надоместоци за водење сметка во случаи кога таа не се користи, со што се зголемува довербата за депонирање средства, што за првпат во таква смисла е уредено преку **концептот на неактивна сметка**, со јасни и прецизни услови под кои давателот на платежни услуги може да ја прогласи за таква и какви надоместоци може да наплатува.

Преносливост на платежната сметка

За целите на промовирање и поттикнување на конкуренцијата на современиот пазар на платежни услуги, со одредбите на Нацрт-законот особено се охрабрува и се поттикнува **преносливоста на платежната сметка** на потрошувачите од еден кај друг давател на платежни услуги така, што на потрошувачот ќе му биде овозможено, загарантирано и безусловно од страна на давателот на платежни услуги кај кој се пренесува платежната сметка, да ги користи

платежните услуги согласно со овластувањето за пренесување коешто потрошувачот го дал кај давателот на платежни услуги од каде што се пренесува платежната сметка.

Поттикнување пошироко прифаќање на безготовинските плаќања

Поаѓајќи од искуството во земјите од Европската Унија каде што висината на **заменските надоместоци** (англ. interchange fee) кај плаќањата со платежни

картички е регулирано, одредбите во Нацрт-законот предвидуваат, шесттиот месец од неговото стапување во сила, намалување на овие надоместоци на 1,00% од вредноста на платежните трансакции и понатаму постепено намалување до 0,2% и 0,3% од вредноста на платежните трансакции извршени со дебитни, односно кредитни картички на 1. јануари 2025 година. Ваквите одредби очекувано ќе придонесат за намалување на трошоците на трговците коишто тие ги имаат за овие платежни трансакции и се вградени во цените на производите и услугите коишто ги плаќаат крајните потрошувачи, што би придонесло кон пошироко поставување на инфраструктурата за безготовински плаќања и нејзино почесто користење.

Ни претстои период на спроведување на новата регулаторна рамка

Вистински предизвик за сите нас е **практичната примена** на одредбите од Нацрт-законот, на којшто би сакале што поскоро да одговориме. Одговорноста е дотолку поголема, бидејќи редовните услови и околности се изменија во изминатиот период, пандемијата на корона-вирусот како никогаш досега ја поттикна дигитализацијата воопшто, и секако особено ја поттикна дигитализацијата на платежните услуги. Сведоци сме на една историска етапа во која појавувањето на апликативните решенија и интегрирањето на технолошките и дигиталните услуги низ секојдневниот живот ни апелираа дека приспособувањето на финансиските услуги е наше бreme и неминовна потврда дека час поскоро заедничките заложби ќе бидат ефикасни за целата платежна индустрија во земјата. ■

ВО ФОКУС

Заштита на личните податоци во банкарскиот сектор

На 16 август 2021 година влезе во сила новиот Закон за заштита на лични податоци. Со донесувањето на Законот направивме важен исчекор во усогласување со законодавството на ЕУ ([Регулативата за заштита на физичките лица во однос на обработката на личните податоци и слободното движење на таквите податоци - GDPR](#)) и се приклучивме кон државите кои значително го подигнаа нивото на правна заштита на личните податоци.

Увидувајќи ги важноста и тежината на Законот за заштита на личните податоци и неговата примена во финансискиот сектор, Македонската банкарска асоцијација воспостави посебна [Комисија за заштита на личните податоци](#). Целта на Комисијата е да поттикне и да придонесе кон правилна и унифицирана имплементација на законодавството за заштита на лични податоци во банкарскиот сектор.

Банкарска тајна и заштита на лични податоци

Моделот на работење на банките отсекогаш се засновал на доверливост и внимателно и законито користење на податоците со кои располагаат. Имено, Законот за банки воспоставува законска обврска за банките да ги заштитуваат и чуваат сите финансиски податоци на клиентите кои се стекнати при вршење банкарски и други финансиски активности, обврска која продолжува и по престанокот на работниот однос на вработените. Банкарската тајна е во сржта на односот банки-клиенти, поради што и тие очекуваат од нас строго почитување и проактивна заштита на нивната финансиска приватност.

Ваквата традиција на банките, надополнета со сеопфатна регулатива која го опфаќа секој сегмент од банкарското работење, ни овозможува добра техничка, правна и организациска основа за соочување со предизвиците од Законот за заштита на личните податоци, како и за демонстрирање на усогласеноста согласно новото начело на отчетност.

Интегрирана и техничка заштита на личните податоци - Data protection by design and by default

Со оглед на важноста на информациските системи и технологијата во секојдневното работење, главниот фокус на Законот е токму во овој сегмент – интегрирана и техничка заштита и безбедност на личните податоци. Во суштина, финансиските институции треба да ги интегрираат ("to bake-in") начелата на заштита на личните податоци на самиот почеток од кој било проект или организациски процес, вклучително и при дизајн на информациските системи, системот за видеонадзор, како и апликациите што ги користат за обработка на лични податоци.

Во оваа насока, информациската инфраструктура која со години обезбедува безбедност, стабилност и достапност на финансискиот систем е предност и одлична основа во имплементација на безбедносните стандарди. Истовремено, предизвикот е во континуираното приспособување и интегрирање на најдобрите достапни техники на пазарот во веќе постојните системи.

Пишува:

Бојан Богевски,

претседавач на Комисијата за заштита на лични податоци при Македонската банкарска асоцијација

Дали станува збор за минимизирање на обработката, ефективна контрола на пристапот до личните податоци, псевдоанонимизација или други техники со кои се минимизира ризикот од нарушување на безбедноста на личните податоци, предизвикот е во „држењето на чекорот“ со технолошките можности, на начин кој е трошоочно-ефективен и во континуираната обука на сите вработени за брза и ефективна реакција при информациско-безбедносни инциденти. Во една реченица, заштита на личните податоци by default и by design значи дека веќе сите имаме законска обврска начелата на заштита на личните податоци да бидат дел од нашето секојдневно работење.

Нови права на субјектите на лични податоци

Законот воведува сет на нови права на субјектите на лични податоци кои контролите треба да бидат спремни да ги исполнат во одреден временски рок. Субјектите првпат имаат право на преносливост на нивните лични податоци кои тие самите им ги имаат дадено на банките, право на приговор во случаите кога обработката на лични податоци се врши врз основа на легитимен интерес, како и да побараат да не бидат предмет на одлука единствено на автоматизирана обработка и профилирање. Тука би го истакнал, пред сè, правото на бришење (право „да се биде заборавен“) кое банките треба да го балансираат со преостанатите законски обврски на кои подлежат.

Ова се новини во нашиот систем кои во практика неизбежно ќе отвораат повеќе прашања како и кога банките би смееле да постапуваат по барањата за остварување на правата на субјектите за лични податоци. Оттука, потребни се јасни насоки за постапување кои ќе бидат на линија со преостанатите закони во банкарството и очекувањата од другите регулатори.

Повеќе од законска обврска

Банките се добро подготвени имајќи ја предвид нивната корпоративна култура која се заснова на стриктно утврдени процеси и документација, усогласеност со прописите како врвен приоритет и силни правни и ИТ-тимови, како и посебно именувани офицери за заштита на лични податоци. Сепак, Законот наложува континуирана работа, обуки и дисциплина од сите вработени, зајакнување на интерните процеси и постојано унапредување на информациските системи и практики. Паралелно, потребно е да продолжи силната поддршка од Агенцијата за заштита на личните податоци во смисла на давање мислења, изработка на водичи и спроведување консултации со засегнатите страни со цел сите институции и контролори да работат во предвидлива правна средина.

Во оваа насока, Комисијата за заштита на лични податоци при МБА ќе настојува максимално да придонесе кон правилна и унифицирана имплементација на законодавството за заштита на лични податоци во банкарскиот сектор и да претставува партнер од доверба на сите засегнати страни. ■

ВО ФОКУС

**Транзиција и реформа - замена на
ЛИБОР референтни каматни стапки**

Референтните каматни стапки на меѓубанкарскиот пазар на пари, како објективна и официјална одредница-показател (benchmark) за реалното пазарно ниво, претставуваат значаен предуслов и параметар за адекватно регулирање на каматниот ризик како основа за референтно приспособување на сите преостанати каматни стапки во работењето на банките.

Од искуствено-професионален аспект е познато и јасно дека генерално сите иницирани реформи и промени на методологии интегрално се стандардно поврзани со конципирање прецизна и издржана анализа преку примена на објективни и корективни параметри, како примарен и единствен оптимален предуслов во насока за изнаоѓање подобри алтернативи и адекватни решенија.

Транзицијата и реформите за унапредување на референтните каматни стапки претставуваат едни од најобемните и најсложени реформи во оваа сфера на глобално ниво, и нивното усогласување за банките и преостанатите пазарни учесници е во директна високосензитивна корелација со надминување на опасноста од материјализација на правниот и репутацискиот ризик при нивна ненавремена и неадекватна замена.

Банките во своето работење, при формирање на каматните стапки на побарувањата и обврските изразени во девизи/девизна клаузула, најчесто ги користат LIBOR и EURIBOR каматните стапки како референтни.

Согласно официјалната објава од страна на UK FCA (Financial Conduct Authority), официјално е објавено дека лиценцираните банки (official licensed banks contributors) немаат обврска за котации на LIBOR (London Interbank Offered Rate) референтни каматни стапки по 31.12.2021 г. за сите странски валути, освен за US dollar LIBOR стапките каде што рокот за објавување е до 30.6.2023 г.

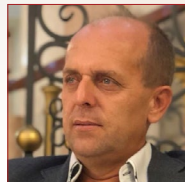
Во продолжение е даден краток осврт во врска со основните аспекти и комплементарните прашања што се наметнуваат во однос на претстојната транзиција на LIBOR референтните каматни стапки со соодветни алтернативни референтни каматни стапки, а кои се однесуваат на:

- Која е генезата и причината за оваа глобална реформа-промена?
- Кои референтни каматни стапки ќе бидат алтернатива?

Специјализираните работни групи од релевантните глобални институции со логистичка поддршка од водечките јурисдикции и институционално поддржани од централните банки, подолг период биле ангажирани околу изнаоѓањето посеопфатна хибридна напредна методологија за пресметка на референтните каматни стапки, со примарна цел за обезбедување максимално реална референтна призма за објективен и реален приказ (benchmark) на актуелниот пазар на пари.

Во основа оваа хибридна методологија треба да ја дефинира објективната рамка за новите алтернативни референтни стапки (ARR), кои ќе можат суштински и поверодостојно да ги заменат LIBOR референтните стапки.

Покрај оптималната вредносна референтност, посветено е особено внимание во однос на обезбедување на сите неопходни предуслови за максимално елиминирање на сите можности за одредени манипулации, неадекватни влијанија и јасно дефиниран професионален кодекс на однесување од страна на директните пазарни учесници (особено маркет-мејкерите).

Пишува:

Емил Јакимов,Комисија за ликвидност/ реформи
на референтни каматни стапки

Новата понапредна методологија претполага задоволување на следните основни критериуми кои биле поставени како предуслов за новите алтернативни референтни каматни стапки:

- робусни стапки – врз основа на реални трансакции од активни и ликвидни пазари,
- безризични каматни стапки (Risk Free Rates),
- засновани врз стапки на депозити преку ноќ (Over Night deposits)
- врз основа на адекватни и контролирани методологии.

Според актуелните официјални објави и препораки во однос на претстојната реформа и транзиција на LIBOR стапките, се предлагаат следните водечки алтернативни референтни каматни стапки на меѓубанкарскиот пазар на пари:

1. EURIBOR (EUR Inter Bank Offered Rate) - EONIA (Eur Over Night Interest Rate)

Суштинската конзистентност на актуелната методологија за пресметка на EURIBOR каматните стапки со новата хибридна методологија гарантира точност, референтност и интегритет, при што тие во иднина продолжуваат да се утврдуваат, објавуваат и применуваат, т.е. може се користат како референтни каматни стапки и понатаму, а оние што како референтна каматна стапка користеле EONIA (EUR Over Night Index Average) ќе преминат на каматна стапка €STR (EUR Short Term Rate).

2. Како алтернатива на досегашните USD LIBOR каматни стапки е прифатена SOFR (Secured Overnight Financing Rate)

При што замената на референтната каматна стапка за USD би била одлука на секоја банка поединечно (не подоцна од 1.7.2023 година, според актуелните информации).

3. Како алтернатива на досегашните GBP LIBOR каматни стапки е прифатена SONIA (Sterling Overnight Index Average)

4. Како алтернатива на досегашните JPY LIBOR каматни стапки е прифатена TONAR (Tokyo Overnight Average Rate)

5. Како алтернатива на досегашните CHF LIBOR каматни стапки е прифатена SARON, Swiss Average Rate Overnight (обезбедени трансакции)

Значајно е да се напомене во однос на очекувањата за понатамошно перспективно унапредување на методологијата за утврдување на меѓубанкарските референтни каматни стапки и/или потенцијални реформи и промени на водечките референтни каматни стапки, дека е пожелно да се предвидат соодветни fallback генерални одредби.

Со тоа се смета дека формално во значајна мера би се превенирал и/или намалил оперативниот, правниот и репутацискиот ризик на банките во случај на промени и евентуална нерасположливост на договорената референтна каматна стапка.

Во врска со претстојната транзиција на LIBOR референтните каматни стапки, успешно е реализирана формална комисијска координација преку МБА со целосна поддршка од Регулаторот, при што се очекува од страна на банките да бидат преземени сите конкретни активности за усогласување на работењето со споменатите реформи, како и регуларно информирање на клиентите. ■

СОРАБОТКА СО

АСОЦИЈАЦИЈА ЗА Е-ТРГОВИЈА
- Д-Р НИНА АНГЕЛОВСКА, ПРЕТСЕДАТЕЛРастот на македонската
е-трговија поттикнат од
пандемијата на ковид-19

Пандемијата предизвикана од коронавирусот го смени начинот на живот во сите домени на дејствување. Во обид да го спречат ширењето на вирусот, владите воведуваа рестриктивни мерки, го ограничуваа движењето, ги затвораа економиите и границите. Ако градењето дигитални вештини и промената на навиките на населението одеа бавно низ годините, сега одеднаш, кога не постоеше друг избор, се случи принудна промена на однесувањето и потрошувачките навики преку ноќ. Во едни вакви услови, дел од тие принудни промени на навиките беше и онлајн купувањето. Е-трговијата на глобално ниво забележа драматичен раст, а некои земји во неколку месеци го остварија проектираниот тригодишен раст.

Пандемијата практично донесе исклучително време за е-трговијата, а исклучителни времиња бараат исклучителна трансформација. Се чини дека нема да има друга ваква можност за забрзан развој на технологиите, дигитализацијата и е-трговијата како интегрален дел на дигиталната економија. Сепак, жално е што овие можности се тука поради светската пандемија, која однесе милиони животи, остави милиони луѓе без работа и силно ја погоди светската економија.

Асоцијацијата за е-трговија на Македонија беше основана токму со оваа цел - да го забрза растот и развојот на е-трговијата во Македонија преку холистички пристап, односно здружување на сите засегнати страни. За таа цел, Асоцијацијата за е-трговија на Македонија (АЕТМ) ги следи интересите на компаниите за е-трговија, работи на зголемување на знаењето за работење е-трговија, вклучувајќи ги поврзаните услуги и технологии, и на намалување и елиминирање на бариерите кои ги ограничуваат растот и развојот на индустријата. Во таа насока АЕТМ нуди советодавна помош, тренинзи и истражувања, лобирање и се стреми кон инклузивна е-трговија. АЕТМ заедно со своите членки ја креира иднината на е-трговијата во нашата земја и работи на отклучување на нејзиниот потенцијал, а придонесот, сработеното и нејзината улога и значење денес во вакво време уште повеќе доаѓаат до израз.

Постигнавме значајни резултати - ја кренавме свеста за значењето и потенцијалот на е-трговијата, придонесовме кон олеснување на патот за е-трговците, кон едукација и многу повеќе. Соработувавме со засегнатите владини институции за регулативата и олеснување на дел од административните процеси. Соработувавме и со меѓународните организации и заедно лансиравме повеќе проекти. Еден од тие проекти е неодамна лансираната платформа „Е-трговија за сите“ (Ecommerce4all.mk), која претставува центар со ресурси и информации за започнување и водење бизнис со е-трговија, која беше развиена со поддршка од Проектот за развој на деловниот екосистем на УСАИД. Драго ни е што нашата работа и придонес беа препознаени и од Германското друштво за интернационална соработка ГИЗ, со чија поддршка ќе ја шириме платформата во регионот, со што таа ќе биде достапна и во Србија, Босна и Херцеговина, Албанија, Косово, Молдавија и во Црна Гора (ЦЕФТА регионот).

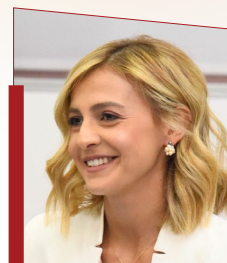
За да знаеме каде сакаме да бидеме, за да знаеме кои ни се пречките и предизвиците, за да може структурно да дејствуваме, да креираме планови

Пишува:

Д-р Нина Ангеловска,

претседател

на Асоцијација за Е-трговија

и политики, потребно е да знаеме каде се наоѓаме денес. Во таа насока, со изработка на сеопфатни анализи, АЕТМ ја мапира постојната состојба преку разгледување на развојот во изминатите години и споредба со ЕУ-земјите и врз таа основа се стреми да ги посочи приоритетните мерки што треба да се преземат за раст и креирање поволна клима за развој на е-трговијата. Извештаите им се достапни и можат да им послужат на компаниите, организациите, владините институции и поединците кои се инволвирани во е-трговијата. Засегнатите страни може да ги согледаат состојбата, бариерите и предизвиците кои стојат на патот на развојот и да креираат политики и да преземаат активности кои ќе го забрзаат растот на индустријата. Компаниите кои сè уште не се инволвирани во онлајн продажба може да се запознаат со сите аспекти и да ги искористат предностите од е-трговијата за да остварат раст и конкурентска предност. Извештајот насловен „Преглед на е-трговијата во Република Северна Македонија и споредба со регионот и европските земји, 2021“ беше публикуван во ноември и промовиран на Четвртата годишна конференција за е-трговија, која се одржа во ноември 2021, во организација на АЕТМ.

Растот на онлајн трансакции поттикнат од ковид-19

За да се види растот на е-трговијата поттикнат од ковид-19, користејќи ги официјалните податоци на Народната банка на Република Северна Македонија (НБРСМ) кои се објавуваат на квартално ниво, направивме споредба на вредноста на направените онлајн трансакции по квартали споредено со претходната година прикажани на графиконот. Земени се предвид трансакциите со домашни и странски картички кон домашни и странски виртуелни места на продажба. Ако се има предвид почетокот на рестрикциите воведени за спречување на ширењето на вирусот во март 2020 година, вкупната вредност на онлајн трансакции забележува раст од 9,8%, во вториот квартал, во третиот 26,3%, но најмногу во четвртиот квартал на 2020 година спрема истиот период 2019 година кога порастот изнесува 68,8%.

Вредност на вкупно реализирани онлајн трансакции
(во милион евра) во 2019 и 2020 година по квартали
и пораст по квартали

Иако годишниот раст на вкупната вредност на трансакции со картички во 2020 година како кризна година изнесува 3,8%, растот на онлајн трансакциите изнесува 36,5%.

СОРАБОТКА СО

Следниот графикон ги прикажува вкупните трансакции по уреди збирно, и тоа: трансакциите на уреди опслужувани од страна на резидентни обезбедувачи на платежни услуги со картички издадени во земјата, трансакциите на уреди опслужувани од страна на резидентни обезбедувачи на платежни услуги со картички издадени надвор од земјата, како и направени трансакции од домашни картички кон странски уреди, и тоа направени од правни и физички лица.

Вредност (во мил. евра) на направени вкупни трансакции по уреди и раст/пад (%) во вредноста по уреди во 2020 год. споредено со 2019 год.

Македонецот главно преферира готовина и најголемо учество во користењето на платежните картички има повлекувањето готовина - 68% во 2019, додека 63% во 2020 година на сметка на користење на ПОС-терминали и виртуелни продавници покажува менување на навиките предизвикани од пандемијата.

Удел на уредите во вкупната вредност на остварени трансакции со македонски картички на домашни уреди во 2019 и 2020 год.

Но она што е многу важно за одбележување е дека се промени структурата на онлајн трансакциите во полза на домашните е-трговци. 74% од вкупната вредност на онлајн трансакции во 2020 е реализирана кон домашни е-трговци, наспроти 43% во 2019 и 38% во 2018. Пандемијата на ковид-19 поттикна трицифрен раст во вредноста на реализирани онлајн трансакции кон домашните е-продавници. Од вториот квартал во 2020 трансакциите кон домашни е-трговци бележат над 160% раст споредено со истиот период во 2019 година.

Вредност (во мил. евра) и пораст (%) на вредноста на онлајн трансакциите остварени кон домашни е-трговци К1-К4 2019 и 2020

Колку е задржан растот во 2021?

Главна прашање на кое се бара одговор не само во Република Северна Македонија, туку и во глобални рамки, е колку овој раст ќе се задржи и дали овие променети навики ќе траат и ќе продолжат и понатаму по ослободување на рестриктивните мерки и ослободување на економијата и враќање во нормала.

Иако пандемијата не е завршена, сепак, не се во сила рестриктивни мерки со забрани во движење, односно има значајно олабавување на економијата споредено со почетниот период. Засага имаме податоци од првото шестмесечје од 2021 година за да направиме споредба и да добиеме слика колку од растот се задржал и со какво темпо продолжил.

Она што може да се забележи од вредноста на направените трансакции е дека влијанието на ковид-19, кое минатата година се гледаше во најголемиот, односно троцифрен раст на трансакциите направени на виртуелни места на продажба, и понатаму продолжува.

СОРАБОТКА СО

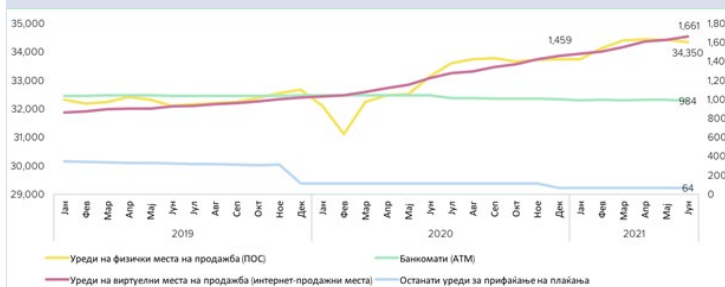
Македонците во првите шест месеци од 2021 година направиле 7,6 милијарди денари со платежни картички кон домашните интернет-продавници и растот според истиот период во 2020 година изнесува 77,2%. Депонирањето готовина има пораст од 70,6%. Трансакциите на физичките места на продажба или на ПОС-терминалите имаат исто така поголем пораст (29,4%) и отстапуваат од вообичаената динамика. За подобро согледување на остварениот раст предизвикан од пандемијата, во табелата е дадена вредноста на трансакциите по уреди направени од иматели на домашни картички кон домашните интернет продажни места во првите шест месеци во период од 2016 година до 2021 година во милиони денари и направениот пораст во однос на претходната година.

Вредност на трансакции на уреди опслужувани од страна на резидентни обезбедувачи на платежни услуги со картички издадени во земјата во милиони денари за прво шестмесечје 2016-2021 година

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Вкупно	75,366	82,876	89,423	94,840	100,713	100,858
Пораст во однос на претходно шестмесечје		10.0%	7.9%	6.1%	6.2%	23.5%
Повлекување готовина на банкомати (АТМ)	55,851	59,741	63,339	65,330	65,177	73,592
Пораст во однос на претходно шестмесечје		7.0%	6.0%	3.1%	-0.2%	12.9
Депонирање готовина на банкомати (АТМ)	2,614	3,410	3,111	2,879	3,028	5,166
Пораст во однос на претходно шестмесечје		30.4%	-8.8%	-7.5%	5.2%	70.6%
Трансакции на физички места на продажба (ПОС)	16,015	18,563	21,502	24,633	28,238	36,534
Пораст во однос на претходно шестмесечје		15.9%	15.8%	14.6%	14.6%	29.4%
Трансакции на виртуелни (интернет) продажни места	887	1,162	1,472	1,998	4,270	7,567
Пораст во однос на претходно шестмесечје		31.1%	26.6%	35.7%	113.8%	77.2%

И на страната на понудата расте бројот на е-трговци. Во првото шестмесечје од 2021 година продолжува трендот на зголемување на бројот на уреди кои примаат платежни картички на виртуелни места на продажба и на ПОС-терминалите, кој започна со пандемијата. Во јуни 2021 година има вкупно 1.661, односно 202 нови уреди за виртуелна продажба, што претставува раст од 14% во однос на декември 2020 година. Особено е забележителен порастот на виртуелните места на продажба од вториот квартал во 2020 година и тој тренд продолжува. Истиот тренд на зголемување го следи и бројот на ПОС-терминали за физички локации. Во јуни 2021 година има 34.650, односно 1,8% повеќе отколку во декември 2020 година.

Месечно движење на бројот на уреди на физички места и уреди на виртуелни места во период: јануари 2019 г. до јуни 2021 г.

Раст во бројот на онлајн купувачи и двојно поголемо користење на е-банкарство

Според објавените резултати за 2021 година од страна на Државниот завод за статистика (ДЗС), е-трговијата бележи пораст од 15,5%. Спроведената анкета во првото тримесечје на 2021 година во Република Македонија, во која испитаниците се изјаснуваат за направените онлајн нарачки и купувања во последните 12 месеци, покажува раст, односно 46,3%¹ од интернет-корисниците нарачале/купили онлајн, спрема 40,1% во истиот период минатата година. Македонците, како и во минатите години, најмногу купувале облека, вклучително и спортска облека, или 66,6% и спортска опрема 16,3%, додека другите категории производи немаат значително учество и промени во однос на минатата година. Она што е особено значајно за е-трговците е дека Македонците најмногу купувале онлајн од продавачи од земјата (84,4%). Ако во минатото, пред пандемијата, доминираа нарачките кон продавачи од другиот дел на светот, во 2021 година тоа учество изнесува 17,9%, а 12,5% купувале од продавачи од ЕУ.

Интернет-пенетрацијата во 2021 година изнесува 83,7% опфат на домаќинствата, спрема 79,9% во истиот период минатата година, додека употребата на интернетот од Македонците на возраст 15-74 години изнесува 86,4% спрема 81,4% минатата година.

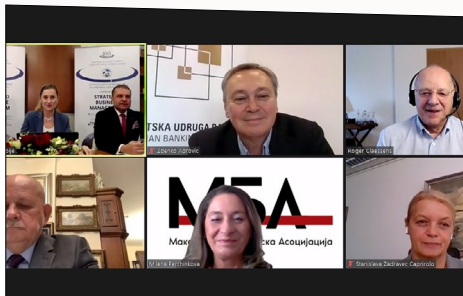
Но, кога зборуваме за менување на навиките на граѓаните предизвикани со пандемијата, за одбележување е порастот на користењето на интернетот за интернет-банкарство, каде што има пораст за 104% (ДЗС). Во текот на 2020 година само 15,2% од населението го користеле интернетот за е-банкарство, а во текот на 2021 година бројот се зголемува двојно и 31,1% од населението го користат интернетот за е-банкарство. ■

¹ Референтен период - генерално е првото тримесечје од годината, односно периодот од 3 месеци кој ѝ претходи на анкетата. Податоците за е-трговија се однесуваат на последните 12 месеци - период од 12 месеци кој ѝ претходи на анкетата.

Забелешка: Графиконите во текстот се дел од публикацијата „Преглед на е-трговијата во Република Северна Македонија и споредба со регионот и европските земји, 2021“, објавена од Асоцијација за е-трговија на Македонија во ноември 2021.

Повеќе информации за активностите и работата на Асоцијацијата за е-трговија можете да дознаете на www.ecommerce.mk.

РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ

■ Улогата на банките и на националните здруженија во трансформација на општеството

■ На 3-ти и 4-ти ноември 2021 година, Здружението на банки на Србија по повод 100 години од основање на Здружението, 50 години од издавање на првиот број на весникот Банкарство и 20 години од основање на Центарот за банкарска обука, организираше виртуелна конференција под наслов: Стратегиско деловно управување – синергија на човечки капитал и трансформации во опкружувањето кое се менува.

На панел дискусијата на тема: „Улога на банките и на националните здруженија во трансформација на општеството – актуелни предизвици и значење на човечкиот капитал сега и во иднина“, на која присуствуваа претставници од сите земји од поренешните ЈУ простори се вклучи и извршниот секретар на Македонската банкарска асоцијација, м-р Милена Перчинкова.

[Прочитај повеќе...](#)

■ Насоки за банките и штедилниците – за поголема транспарентност и стандардизација при објавувањето информации за депозитите и кредитите за населението

■ На 29-ти октомври 2021 година се одржа прослава по повод одбележување на Светскиот ден на штедењето 31-ви октомври, кој оваа година Македонската банкарска асоцијација го организираше во хибриден формат. Прославата со ограничен број присутни се одржа во хотел Мериот, Скопје а можеше да се следи во живо на Јутуб каналот на Асоцијацијата.

На настанот пред најдобрите службеници во банкарскиот сектор за 2021 година се обратија претседателката на Македонската банкарска Асоцијација, д-р Маја Стевкова-Штериева, министерот за финансии, д-р

Фатмир Бесими, вицегувернерката на Народната банка, м-р Ана Митреска, и директорот на Фондот за осигурување на депозити, Амир Шабани.

[Прочитај повеќе...](#)

ЕДУКАТИВНО КАТЧЕ

Благодарници за особен придонес во работата на МБА во 2021 година

Собранието на Македонската банкарска асоцијација и оваа година додели благодарници за особен придонес во работата на асоцијацијата.

Благодарници за својата работа во 2021 година добија: **Глигор Пандиловски** од Стопанска банка АД Скопје, претседавач, и **Бојана Цветковска Панчевска** од Комерцијална банка АД Скопје, заменик-претседавач на Комисијата за спречување перење пари и усогласеност со прописи, **Бојан Стојаноски** од Стопанска банка АД Скопје, претседавач, и **Зоран Грнчаровски** од НЛБ банка АД Скопје, заменик-претседавач на Комисијата за финансиско реструктурирање на корпоративен долг и **Љупчо Фармакоски** од Комерцијална банка АД Скопје, претседавач на Комисијата за човечки ресурси.

Признание добија и **Спасијка Ефтимоска** од Комерцијална банка АД Скопје и **Ратка Тиричовска** од Стопанска банка АД Скопје за нивниот придонес во работењето на Македонска банкарска асоцијација во областа на маркетинг и односи со јавноста. ■

КОРИСНИ ЛИНКОВИ

НАРОДНА БАНКА НА
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА

<https://www.nbrm.mk/>

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

<https://finance.gov.mk/>

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД
ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

<https://www.sec.gov.mk/>

МАКЕДОНСКА БЕРЗА

<https://www.mse.mk/>

ЦЕНТРАЛЕН ДЕПОЗИТАР НА
ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

<http://www.cdhv.mk/>

АСОЦИЈАЦИЈА ЗА Е-ТРГОВИЈА
НА МАКЕДОНИЈА

<https://ecommerce.mk/>

ОРГАНИЗАЦИЈА НА
ПОТРОШУВАЧИТЕ НА МАКЕДОНИЈА

<https://opm.org.mk/>

ЕВРОПСКА БАНКАРСКА
ФЕДЕРАЦИЈА / EBF-EUROPEAN
BANKING FEDERATION

<https://www.ebf.eu/>

БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА на
ЦЕНТРАЛНА И ИСТОЧНА ЕВРОПА
/ BACEE - BANKING ASSOCIATION
FOR CENTRAL AND EASTERN
EUROPE

<https://bacee.hu/>

Издава:

Здружение за остварување на заеднички интереси
на банките и унапредување на нивното работење
МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА Скопје

Главен и одговорен уредник:
Милена Перчинкова,
извршен секретар

Лектор:
Ивана Кузманоска

МБА Е-билтен,
30.12.2021

ISSN 2671-3772

Декември
2021

#4